

(نر) فرق میان روح و عقل و نفس

سؤال

فرق میانه عقل و روح و نفس چه چیز است ؟

جواب

از پیش بیان شد که کلّیه ارواح در پنج نوع تقسیم میشود روح نباتی روح حیوانی روح انسانی روح ایمانی روح القدس . امّا روح نباتی قوّه نامیه است که از تأثیر کائنات سائر در دانه حاصل میشود . امّا روح حیوانی یک قوّه جامعه حسّاسه است که از ترکیب و امتزاج عناصر تحقّق یابد و چون این ترکیب تحلیل جوید آن قوّه نیز محو و فانی گردد مثلش مثل این سراج است که چون این روغن و فتیل و آتش جمع و ترکیب شود این سراج روشن شود و چون این ترکیب تحلیل گردد یعنی اجزاء مرکّبه از یکدیگر جدا شود این سراج نیز خاموش گردد . امّا روح انسانی که ما به الامتیاز انسان از حیوانست همان نفس ناطقه است و این دو اسم یعنی روح انسانی و نفس ناطقه عنوان شیء واحد است و این روح که باصطلاح حکما نفس ناطقه است محیط بر کائنات سائر است و بقدر استطاعت بشریّه اکتشاف حقایق اشیا نماید و بر خواصّ و تأثیر ممکنات و کیفیّت و خصایص موجودات اطلاع یابد ولی تا بروح ایمانی مؤیّد نگردد مطّلع باسرار الهیّه و حقائق لاهوتیّه نشود مانند آئینه است هر چند صاف و لطیف و شفاف است ولی محتاج

بانوار است تا پرتوی از آفتاب بر او نتابد اکتشاف اسرار الهی ننماید . اما عقل قوه روح انسانی است روح بمنزله سراج است عقل بمنزله انوار که از سراج ساطع است روح بمنزله شجر است و عقل بمثابه ثمر عقل کمال روح است و صفت متلازمه آنست مثل شعاع آفتاب که لزوم ذاتی شمس است . این بیان هر چند مختصر است ولی مکمل است دیگر شما فکر در آن نمائید ان شاء الله مطلع بر تفصیل آن خواهید شد .